

Matulčíková, Mária

REFORMNO-PEDAGOGICKÉ A ALTERNATIVNE ŠKOLY A ICH PRINOS PRE REFORMU ŠKOLY

Bratislava: AG MUSICA LITURGICA 2007, s. 270.
ISBN 978-80-969784-0-3.

Současné inovační trendy ve výchově a vzdělávání mají značný společenský dopad a je jim nezbytné věnovat stárou pozornost. Autorka ve své práci prezentuje nejen modely a koncepce u nás již známé, ale i školy a jejich teoretické charakteristiky, které jsou v našich sociokulturních podmínkách neobvyklé a v odborné literatuře zatím nepublikované. Uvedený text dokáže přitažlivě a zajímavě, s výzvou k dalším hlubším úvahám, reflektovat nejnovější pedagogické poznatky v širších mezinárodních kontextech. Pozitivní se jeví shrnutí a kritické připomínky, které autorka zařazuje na konci většiny dílčích kapitol. Nicméně – je potřeba dávat si pozor na zjednodušení, ke kterému může docházet při bipolárním vidění jakéhokoliv problému. Toho si avšak autorka je vědoma a přistupuje k hodnocení velmi střídavě.

Předložená práce je rozčleněna do tří základních kapitol, které na sebe logicky navazují a dále se člení na jednotlivé subkapitoly (*I. Reformnopedagogické školy a ich inovačný prínos; II. Alternativné školy a pedagogické programy alternativných škôl; III. Prínos reformnopedagogických a alternativných škôl pre reformu školy*). Jako celek mají kapitoly promyšlenou koncepci, obsahují kromě základních teoretických poznatků i řadu konkrétních příkladů. Teoretické zvládnutí náročné obsahové tematiky, bohaté mezinárodní zkušenosti, a vlastní pedagogická činnost autorky na našich i na zahraničních univerzitách, se pozitivně odrazily v celkové stylizaci myšlenek a struktuře práce. Podněcující pro čtenáře je bohatý seznam naší i zahraniční literatury a dalších informačních pramenů. Doporučila bych – pro případné další vydání textu – vzhledem k jeho náročnosti a velkému zdroji informací pro čtenáře zařadit i *věcný a autorský rejstřík*.

Pojem *alternativní škola, reformně-pedagogické hnutí, alternativní vzdělávání, je mnohovýznamový* a užívá se často jako synonymický ekvivalent s jinými pojmy jako je volná škola, otevřená škola, nezávislá škola, netradiční škola, svobodná škola, soukromá škola a podobně. V dané oblasti vládne terminologický chaos, komplikovaný navíc odlišným chápáním pojmu „alternativní“ škola v jednotlivých zemích, v jednotlivých pedagogických

teritoriích. Autorka předloženým textem jednoznačně přispívá – svým systematickým výkladem a seriózním vymezením specifiky reformně-pedagogických a alternativních škol – k mnohem přesnější orientaci čtenářů právě v tomto pojmovém labyrintu. Hned v úvodních částech textu objasňuje různé významy, které naplňují například obsah pojmů *alternativní škola*:

- první a základní významové vymezení se týká rozdílů mezi státním a nestátním školstvím (při tomto rozlišování je dominantní aspekt školskopolitický),
- druhé rozlišení se týká především aspektů pedagogických a didaktických (kritériem členění jsou inovační postupy a techniky používané ve výuce ve státních i nestátních školách),
- třetí významová diferenciacie je spjata s rozlišováním státních a soukromých škol (kritériem je především aspekt financování škol).

První kapitola je přehledným nástinem reformně-pedagogických škol. Jsou zde analyzovány stěžejní teoretické otázky této problematiky. V obsáhlé kapitole jsou prezentovány mnohé dílčí školy a modely, které jsou naší odborné veřejnosti známé a ve školské praxi poměrně dostupné (*Vidičky školy domáceho typu; Laboratórna škola J. Deweyho a konstruktivizmus; Škola a pedagogika Márie Montessoriovej; Ovide Decroly a Živá škola pre život; Domáca škola Bertholda Otta; Daltonská škola a daltonské vyučovanie H. Parkhurstovej; Waldorfská škola a pedagogický systém R. Steinera; Moderná škola C. Freineta; Jena-plán škola Petra Petersena*). Poznatky ze zahraniční literatury a mezinárodní zkušenosti jsou konfrontovány s našimi sociokulturními podmínkami.

Druhá kapitola se týká alternativních škol a pedagogických programů těchto škol. Zmapovány jsou vybrané modely a koncepce, které mohou přiblížit čtenáři mnohá teoretická východiska i konkrétní uplatnění ve školní praxi. Jde o tematiku velmi náročnou, autorce se ji však podařilo srozu-

mitelně charakterizovat. Zde jsou prezentovány méně známé školy a jejich teorie (*Summerhilská škola a antiautoritativní výchova; Školy s koncepcí pedagogiky oslobodenia; Prvá uličná škola a uličné školy; Tvinské školy; Jasle a materská škola Diana Reggio Emilia; Prvá komunitná škola a komunitné školy súčasnosti; Clonlara; Wondertree-alternatívna vzdelávacia organizácia; Domáca škola; Horské siesto her; Škola detí; Škola číslo 1317 v Moskve; Škola typu Sudbury; Škola pre každého; Prériová škola a nové školy vo Francúzku; Školy s otvoreným vyučovaním; Škola s programom Integrované tematické vyučovanie; Zsolnaiov program a škola v Törökbálinte*).

K důležitým oblastem patří i třetí oddíl textu, zabývající se přínosem reformně-pedagogických a alternativních škol pro reformu školy. Autorka naznačuje možnosti využití pozitivních aspektů pro dnešní školy na Slovensku a uvádí mnohé náměty pro školskou praxi – a to v kontextu historickém, současném i perspektivním (*Reformnopedagogické a alternativné školy-podnety pre reformu školy; Konkrétne podnety pre rozvoj pedagogické teorie a praxe*). Zajímavé inspira-

ce zohledňuje i v souvislosti s několikaletým procesem transformace školství na Slovensku.

Text je zajímavou inspirací nejenom pro pregraduální i postgraduální studium na školách pedagogického zaměření, ale i pro samotnou školskou praxi. Jako celek bude jistě vyvolávat řadu diskusních otázek a podnětů pro další vědecké bádání v oblasti teorie, výzkumu i školské praxe. Předložená publikace je koncipována jako *vysokoškolská učebnice*. Je určena převážně studentům učitelství a studentům oboru pedagogika v prezenčním i kombinovaném studiu, ale také ostatním pracovníkům ve školství, kteří se potřebují v souvislosti se vstupem do Evropské unie orientovat v současné situaci a v mezinárodních trendech. Publikace se tak stává i určitou teoretickou oporou pro implementaci zahraničních zkušeností do národního vzdělávacího systému. A právě z tohoto kontextu vychází celkový obsah učebního textu i jeho zdařilé didaktické zpracování.

doc. PhDr. Alena VALIŠOVÁ, CSc.

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta

N'Dri T., Assié-Lumumba

CYBERSPACE, DISTANCE LEARNING, AND HIGHER EDUCATION IN DEVELOPING COUNTRIES

Leiden, Boston, Brill, 2004, s. 253, ISBN 90 04 13121 3

Sborník *Cyberspace, Distance Learning, and Higher Education in Developing Countries* editovala profesorka N'Dri T. Assié-Lumumba z Cornellovy University v New Yorku a vyšel pod hlavičkou Mezinárodních studií v sociologii a sociální antropologii. Kniha přináší mnoho zajímavých studií věnovaných problematice vzdělávání v rozvojových zemích za pomoci technologií.

V první studii analyzují Royale D. Cole a Raul Roman z Cornellovy univerzity předpoklady distančního vzdělávání v Africe za pomoci informačních technologií. Upozorňuje na nutnost budování telecenter (informačních center), která by sloužila místním obyvatelům nejen jako školící střediska při seznamování s informačními komunikačními technologiemi (ICT), ale zároveň by šířila osvětu například o AIDS. Především by tato centra měla sloužit potřebám místních komunit, například by mohla pomáhat rozvíjet obchod se vzdálenějšími oblastmi. Univerzity by měly na těchto projektech také spolupra-

covat například školením personálu. Nezastupitelnou roli by pak měly mít při aplikovaném výzkumu, který by měl zjišťovat potřeby místních komunit. Studenti by pak mohli absolvovat svou praxi právě v těchto telecentrech. Podle autorů této studie je ovšem zapojování univerzit do ICT revoluce malé a nedostatečné.

V další studii doktor Sy analyzuje možnosti využití ICT při spolupráci mezi africkými institucemi terciárního vzdělávání. Za hlavní překážku považuje špatné a nákladné telefonní spojení. Je však potřeba mít na paměti, že text je pět let starý a že v této oblasti došlo v Africe ke zlepšení. Univerzity by dle dr. Sy neměly pouze spolupracovat v oblasti ICT mezi sebou, ale i s průmyslem a neziskovými organizacemi a místními komunitami.

Třetí část knihy je případovou studií o realizaci projektu on-line learning community na University of South Afri-